

การศึกษาปัญหาการแปลบทยายและส่วนเสริมจากภาษาจีนเป็นภาษาไทย

กนกพร นุ่มทอง

คณะมนุษยศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

Email: kanokporn.n@ku.th

รับบทความ 23 กรกฎาคม 2563 แก้ไขบทความ 5 สิงหาคม 2563 ตอรับ 11 พฤศจิกายน 2563 ออนไลน์ 25 ธันวาคม 2563

บทคัดย่อ

งานวิจัยฉบับนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาปัญหาการแปลบทยายและส่วนเสริมจากภาษาจีนเป็นภาษาไทย ซึ่งเป็นปัญหาสำคัญประการหนึ่งที่ทำให้ความหมายในฉบับแปลคลาดเคลื่อนไปจากต้นฉบับ โดยปัญหานี้เกิดขึ้นทั้งในกลุ่มผู้แปลมือใหม่และในกลุ่มนักแปลอาชีพ ผู้วิจัยใช้วิธีการศึกษาโดยรวบรวมประเด็นการแปลจากผลงานการแปลของผู้เรียนวิชาการแปลและการล่าม ตลอดจนผลงานการแปลที่ผู้วิจัยได้ตรวจในฐานะบรรณาธิการงานแปล ผู้วิจัยได้นำเสนอผลการวิจัยโดยแบ่งเป็นการแปลบทยายซึ่งประกอบด้วยบทยายนาม บทยายภาคแสดง และการแปลส่วนเสริมตามหลักไวยากรณ์จีน ผลการศึกษาพบว่าการแปลประโยคที่มีบทยายนาม บทยายภาคแสดงและส่วนเสริมภาษาจีนเป็นภาษาไทยจะมีความยากในกรณีที่บทยายซับซ้อน ปรากฏหลายหน่วยพร้อมกัน หรือใช้ศัพท์ยาก ในกรณีของส่วนเสริมต้องระมัดระวังในเรื่องการวิเคราะห์และการใช้ภาษา ไม่แปลตรงจากภาษาจีนเพราะทำให้ความหมายคลาดเคลื่อน งานวิจัยนี้ได้เสนอวิธีการจัดการกับปัญหาด้วยขั้นตอน 3 ประการคือ ผู้แปลต้องเข้าใจความหมายอย่างแท้จริงที่อยู่เบื้องหลังภาษาและโครงสร้างภาษา “ผละ” ออกจากโครงสร้างภาษาต้นฉบับ และเรียบเรียงใหม่เป็นภาษาที่สื่อความในภาษาฉบับแปล ทั้งนี้ผู้แปลจะกระทำเช่นนั้นได้ ต้องมีพื้นฐานทางไวยากรณ์ที่ดีทั้ง 2 ภาษาและฝึกฝนการวิเคราะห์และการถ่ายทอดความหมายอย่างสม่ำเสมอ

คำสำคัญ การแปลบทยาย การแปลส่วนเสริม การแปลจีน-ไทย

The Study of Translation Problems of the Attributives and Complements from Chinese to Thai for Developing Chinese to Thai Translation Skills

Kanokporn Numtong

Faculty of Humanities, Kasetsart University

Email: kanokporn.n@ku.th

Received 23 July 2020; revised 5 August 2020; accepted 11 November 2020; online 25 December 2020

Abstract

The purpose of this research is to study the problems of attributives and complements when doing translation from Chinese into Thai, which is one of the most crucial problems that cause meaning differences between the translated version and the original version. These problems occur with both new translators and professional translators. The research methodology involved collecting translation issues in the translation work from the students in a Translation and Interpreting Course in addition to translation work that the researcher has examined as a translation editor. The researcher presents the research results by dividing the attributives' translation into nominal attributives, adverbial adjuncts, and complements based on Chinese grammar. The results show that the translation of sentences with nominal attributives, adverbial adjuncts, and complements from Chinese to Thai can be difficult, in the case of complicated attributives, multiple attributive units appeared at once or involved the use of difficult vocabulary. In the case of complements, the translators have to be careful about the analysis and language usage, and also should not directly translate from Chinese into Thai because it would make the meaning inaccurate. This research proposes a way to handle the problems with three steps: the translator should understand the true meaning behind the language and the language structure well, "deverbalize" from the original language structure, and rearrange into a communicable language in the translated version. However, the translator who can achieve these steps must possess a good grammatical foundation in both languages and regularly practice analyzing and transferring meaning across languages.

Keywords: Attributives translation, Complements translation, Chinese-Thai language translation

1. บทนำ

ทักษะการแปล เป็นทักษะที่ต้องบูรณาการทักษะพื้นฐานทางภาษา ความสามารถในการถ่ายทอดและศาสตร์ที่เกี่ยวข้องกับเรื่องที่แปลเข้าด้วยกัน มีกระบวนการซับซ้อน ต้องมีความเข้าใจด้านไวยากรณ์ ความเข้าใจในวิธีการแสดงออกของภาษาต้นทางและภาษาปลายทางตลอดจนความรู้ที่เกี่ยวข้องกับเรื่องที่แปล เป็นทักษะที่ต้องเรียนรู้หลักการและฝึกปฏิบัติการการแปลอย่างต่อเนื่องจึงจะสามารถทำได้ดี

ในฐานะผู้สอนวิชาการแปลและบรรณาธิการหนังสือแปล ผู้วิจัยพบว่าปัญหาที่สำคัญประการหนึ่งของการแปลภาษาจีนเป็นภาษาไทยคือ ผู้แปลมักมีปัญหาในการแปลบทขยายและส่วนเสริม ทำให้ความหมายในฉบับแปลผิดพลาด โดยเฉพาะในประโยคที่มีบทขยายและส่วนเสริมซับซ้อน ปัญหานี้เกิดขึ้นทั้งในกลุ่มผู้เรียนซึ่งถือเป็นผู้แปลมือใหม่และในกลุ่มนักแปลอาชีพ โดยสาเหตุที่แปลผิดนั้นมีทั้งประเภทที่ผู้แปลตีความตัวบทภาษาจีนผิด กับประเภทที่ผู้แปลอาจไม่ได้ตีความตัวบทผิด แต่ขาดหลักการหรือไม่ชำนาญในกระบวนการถ่ายทอดเรียบเรียงบทแปลเป็นภาษาไทยซึ่งเป็นภาษาปลายทาง โดยเมื่อวิเคราะห์แล้ว สาเหตุหลักมาจากพื้นฐานไวยากรณ์ภาษาจีนและภาษาไทยไม่ดีพอ ผู้วิจัยเห็นว่าหากผู้แปลมีความเข้าใจเรื่องบทขยายและส่วนเสริมในภาษาจีนดี สามารถแยกส่วนประกอบของประโยคถูกต้อง ไม่ตีความประโยคที่ซับซ้อนผิดพลาด เข้าใจธรรมชาติของภาษาจีนและภาษาไทย โดยเฉพาะในส่วนที่ภาษาไทยมีวิธีการแสดงออกต่างจากภาษาจีนซึ่งเป็นภาษาต้นทาง จะช่วยลดปัญหาการแปลผิดหรือแปลคลาดเคลื่อนได้มาก ผู้วิจัยจึงได้รวบรวมปัญหาการแปลบทขยายซึ่งประกอบด้วยบทขยายนาม (定语) บทขยายภาคแสดง (状语) และการแปลส่วนเสริม (补语) ตามหลักไวยากรณ์จีนที่ผู้วิจัยได้พบในการสอนวิชาการแปลและการเป็นบรรณาธิการหนังสือแปลมาวิเคราะห์หาประเด็นและสาเหตุทางไวยากรณ์ที่ทำให้ฉบับแปลนั้นมีความหมายต่างจากต้นฉบับ เมื่อสรุปประเด็นและสาเหตุได้ก็ได้นำเสนอแนวทางแก้ไขปัญหาการแปลบทขยายและส่วนเสริมเพื่อให้เป็นประโยชน์ในการพัฒนาทักษะการแปลภาษาจีนเป็นภาษาไทยและเป็นประโยชน์ต่อการสอนวิชาการแปลภาษาจีนเป็นภาษาไทยหรือวิชาที่เกี่ยวข้องต่อไป

2. แนวคิด ทฤษฎีและการทบทวนวรรณกรรม

งานวิจัยฉบับนี้มุ่งศึกษาปัญหาในการแปลบทขยายและส่วนเสริมจากภาษาจีนเป็นภาษาไทย จึงขอแบ่งแนวคิดทฤษฎีที่ใช้เป็น 2 ส่วน คือ ส่วนที่เกี่ยวกับไวยากรณ์บทขยายและส่วนเสริมภาษาจีน กับส่วนที่เกี่ยวกับการแปล ดังนี้

แนวคิด ทฤษฎีเกี่ยวกับบทขยายและส่วนเสริมในภาษาจีน

Zhen (2017) ได้อธิบายเกี่ยวกับบทขยายนาม (定语) และ บทขยายภาคแสดง (状语) ไว้ว่า ในภาษาจำนวนมาก การแบ่งบทขยายนามและบทขยายภาคแสดงจะดูที่ลักษณะของหน่วยหลัก ถ้าหน่วยหลักเป็นคำนาม ส่วนที่มาขยายคือบทขยายนาม ถ้าหน่วยหลักเป็นกริยาหรือคุณศัพท์ ส่วนที่มาขยายคือบทขยายภาคแสดง แต่ในภาษาจีนจะดูแค่ลักษณะของหน่วยหลักไม่ได้ เพราะในภาษาจีนตำแหน่งของคำที่อยู่ในประโยค มีความสัมพันธ์กับหน้าที่กริยาหรือคุณศัพท์อาจทำหน้าที่เป็นประธานหรือกรรมของประโยค ในกรณีนี้เช่นบทขยายนั่น ๆ จึงจัดเป็นบทขยายนาม ส่วนคำนามอาจทำหน้าที่เป็นภาคแสดงได้ ในกรณีเช่นนี้บทขยายจึงจัดเป็นบทขยายภาคแสดง ฉะนั้นต้องดูที่หน่วยหลักว่าทำหน้าที่ใดในประโยคเป็นสิ่งสำคัญ บทขยายนามในภาษาจีนเป็นได้ตั้งแต่ระดับคำไปจนถึงอนุประโยค ส่วนบทขยายภาคแสดงนั้น คนมักเข้าใจผิดว่ามีเฉพาะวิเศษณ์ แต่อันที่จริงสิ่งที่เป็นบทขยายเป็นได้ตั้งแต่วิเศษณ์ คุณศัพท์ เวลา สถานที่ บุพบทวลีและอื่น ๆ ส่วนส่วนเสริม (补语) นั้นเป็นส่วนที่เพิ่มเติมขยายต่อจากภาคแสดง สามารถแบ่งได้เป็น 6 ประเภทคือ ส่วนเสริมบอกผล ส่วนเสริมบอกทิศทาง ส่วนเสริมบอกความเป็นไปได้ ส่วนเสริมบอกสภาพ ส่วนเสริมบอกระดับ และส่วนเสริมบอกเวลาหรือสถานที่

แนวคิด ทฤษฎีเกี่ยวกับการแปล

แนวคิด ทฤษฎีที่เกี่ยวกับการแปลมีอยู่มาก ผู้วิจัยจะกล่าวถึงเฉพาะส่วนที่มีความสำคัญกับงานวิจัยนี้คือ ปัจจัยที่ส่งผลต่อกระบวนการแปลและทฤษฎีกระบวนการแปล เพราะเป็นสิ่งที่สัมพันธ์กับการวิเคราะห์ตัวบทและถ่ายทอดตัวบทเป็นภาษาฉบับแปล ดังนี้

วรรณภา แสงอร่ามเรือง (2563) ได้กล่าวถึงปัจจัยต่าง ๆ ที่ส่งผลต่อกระบวนการแปลไว้ 7 ประการ โดยผู้วิจัยจะกล่าวเน้นเพียง 2 ปัจจัยที่เกี่ยวข้องโดยตรงกับงานวิจัยคือ กระบวนการแปลที่จะต้องมีการทำความเข้าใจการแปลตามกระบวนการตีความตัวบทและตัวบทที่แต่ละภาษามีความแตกต่างกันทั้งในด้านคำศัพท์ ไวยากรณ์ และความหมายตัวบทที่อาจมีลักษณะพิเศษ ซึ่งทั้งหมดเป็นหน้าที่ของผู้แปลที่จะต้องใช้เทคนิคการถ่ายทอดความหมายที่จะทำให้ผู้อ่านเข้าใจถึงตัวบทได้อย่างถูกต้องและสมบูรณ์

สุพรรณณี ปันมณี (2562) ได้กล่าวถึงข้อสรุปของ Albir และ Alves ที่สรุปทฤษฎีกระบวนการแปลของนักวิจัยชั้นนำแห่ง École Supérieure d'Interprètes et de Traducteurs เช่น Seleskovitch และ Lederer ไว้ว่าทฤษฎีดังกล่าวมี 3 ขั้นตอน คือ

1. ขั้นตอนทำความเข้าใจ (understanding) เป็นกระบวนการตีความซึ่งจะนำไปสู่การสรุปความหมาย ซึ่งความรู้ด้านภาษา (linguistic knowledge) อย่างเดียวนั้นไม่พอเพียง

จำเป็นต้องมีความรู้ด้านอื่น ๆ เสริม เช่น ความรู้ที่ผู้แปลเคยได้รับรู้มาก่อน (cognitive inputs) นั่นก็คือความรู้รอบ (encyclopaedic knowledge) และความรู้ในบริบท (contextual knowledge) แรกเริ่มกระบวนการทำความเข้าใจต้องมีความรู้เหล่านี้เกี่ยวข้องในการเข้าใจความหมายที่ผู้เขียนตั้งใจจะสื่อ (Intended meaning)

2. **ขั้นตอนการแยกความหมายออกจากภาษา (deverbalization)** คือขั้นตอนที่สังเคราะห์เอาความหมายออกจากตัวภาษา ซึ่งเป็นผลมาจากขั้นตอนการทำความเข้าใจ การกลั่นกรองเอาเฉพาะความหมายออกมาโดยไม่มีตัวภาษามาเกี่ยวข้องด้วย ทำให้ผู้แปลพร้อมที่จะกล่าวความหมายนั้นซ้ำเป็นอีกภาษาหนึ่ง

3. **ขั้นตอนการกล่าวความหมายซ้ำเป็นอีกภาษาหนึ่ง (re-expression)** ขั้นตอนนี้มีกระบวนการแบบเดียวกับขั้นตอนแรก กล่าวคือ จำเป็นต้องใช้ความรู้ด้านต่าง ๆ ทั้งด้านภาษาและความรอบรู้อื่น ๆ นำมาประมวลกันเข้า เพื่อแสดงความหมายนั้นออกมาในรูปภาษาอีกภาษาหนึ่งอย่างเป็นธรรมชาติ ในลักษณะเดียวกับการสื่อสารภาษาเดียว ไม่มีภาษาที่สองเกี่ยวข้อง และในบริบทของการแปลความหมายตามผู้เขียนเจตนาจะสื่อย่อมถือเป็นจุดมุ่งหมายสำคัญที่ผู้แปลจะต้องนำมาแสดงให้เห็น

แนวคิดข้างต้นกระทำต่อความหมายใน 3 ขั้นตอนคือ เข้าใจความหมาย-แยกความหมายออกจากภาษา-กล่าวความหมายซ้ำเป็นอีกภาษาหนึ่ง เป็นขั้นตอนที่เข้าใจง่ายและสามารถยึดเป็นหลักในการดำเนินงาน เพราะทำให้ไม่หลงแปลผิด แปลคลาดเคลื่อนหรือกระทำเกินหน้าที่ของผู้แปล

งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับบทขยายและส่วนเสริมในภาษาจีนมีอยู่บ้างในประเทศจีน แต่ไม่พบการศึกษาในประเด็นปัญหาการแปลบทขยายและส่วนเสริมในการแปลภาษาจีนเป็นภาษาไทยโดยตรง สำหรับในประเทศไทยพบเพียงงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการเรียนการสอนดังต่อไปนี้ โดยมีเฉพาะเรื่องส่วนเสริมเท่านั้นและเป็นของนักวิจัยคนเดียวกันทั้งสิ้น ดังนี้

ธีรวัฒน์ ธีรพจน์ (2555) ได้นำเสนอข้อมูลไว้ในงานวิจัยเรื่อง “การใช้ตัวแบบโครงสร้างมูลฐานของเหตุการณ์กับการสอนส่วนเสริมบอกผลในภาษาจีน” โดยนำเสนอผลการวิจัยเพื่อแก้ปัญหาด้านการเรียนการสอนในประเด็นดังกล่าวไว้ 3 ประการคือ 1. กำหนดส่วนประกอบในตัวแบบ 2. ตัวส่วนประกอบที่ซ้ำซ้อน 3. แปรเป็นประโยคภาษาจีน

ธีรวัฒน์ ธีรพจน์ (2557) ได้นำเสนอข้อมูลไว้ในงานวิจัยเรื่อง “การเลือกใช้คำภาษาไทยเพื่อเทียบเคียงความหมายกับส่วนเสริมกริยาบอกผลในภาษาจีนกลาง” โดยนำเสนอส่วนเสริมบอกผล 28 คำ โดยมี 6 คำที่สามารถใช้คำภาษาไทยเพียงคำเดียวมาเทียบเคียงความหมาย

ได้สมบูรณ์ มี 14 คำที่ใช้คำภาษาไทยหลายคำมาเทียบเคียงความหมาย มี 8 คำที่ไม่สามารถใช้คำภาษาไทยมาเทียบเคียงความหมายได้ ต้องพึ่งบริบทเพื่อช่วยเทียบเคียงเท่านั้น ซึ่งผู้วิจัยได้เสนอวิธีการชี้แจงความหมายย่ออื่น ๆ ประกอบ เพื่อให้ผู้เรียนตระหนักรู้ถึงความแตกต่างดังกล่าวและควรฝึกหัดให้ผู้เรียนใช้คำหลากหลายให้ถูกต้องกับสถานการณ์ต่าง ๆ อย่างเหมาะสม

ธีรวัฒน์ ธีรพจน์ (2563) ได้นำเสนอข้อมูลไว้ในงานวิจัยเรื่อง “การศึกษาวิเคราะห์คุณลักษณะของหน่วยสร้างกริยา-ผลเพื่อการสอนภาษาจีนในฐานะภาษาต่างประเทศ” โดยทำการศึกษาวิเคราะห์คุณลักษณะของหน่วยสร้างกริยา-ผลในการวิจัยที่เกี่ยวข้อง และอภิปรายผล สร้างความเชื่อมโยงให้เป็นเอกภาพเพื่อที่จะสามารถเสนอแนวทางการอธิบายความรู้เรื่องหน่วยสร้างกริยา-ผลตั้งแต่เริ่มต้นจนสามารถผลิตประโยคที่ถูกต้องได้

จะเห็นได้ว่า งานวิจัยทั้ง 3 ชิ้นเป็นเรื่องของส่วนเสริม โดยเป็นเรื่องของส่วนเสริมประเภทเดียวคือส่วนเสริมบอกผล เป็นการศึกษาเพื่อการเรียนการสอนเป็นหลัก โดยได้เสนอแนวคิดอันเป็นประโยชน์ต่อการเรียนการสอนภาษาจีนสำหรับชาวไทย

จะเห็นได้ว่าปัญหาเกี่ยวกับการแปลและแนวทางการแก้ปัญหาบทขยายและส่วนเสริมภาษาจีนเป็นภาษาไทย จึงมีประเด็นที่ยังสามารถวิจัยเพิ่มเติมได้อีกมาก

3. วัตถุประสงค์งานวิจัย

ศึกษาปัญหาการแปลบทขยายและส่วนเสริมจากภาษาจีนเป็นภาษาไทย เสนอแนะแนวทางการแปล ตลอดจนข้อควรระวังในการแปลบทขยายและส่วนเสริมจากภาษาจีนเป็นภาษาไทย เพื่อให้เป็นประโยชน์ในการพัฒนาทักษะการแปลภาษาจีนเป็นภาษาไทย และการสอนรายวิชาการแปลภาษาจีนเป็นภาษาไทย

4. ข้อมูลและวิธีการวิจัย

4.1 ข้อมูลที่ใช้วิเคราะห์

ผู้วิจัยนำข้อมูลมาจากข้อมูลงานแปลที่เคยใช้ในการสอนรายวิชาการแปลและการล่าม การเป็นผู้แปลและการเป็นบรรณาธิการหนังสือแปลตลอดระยะเวลากว่า 20 ปี

4.2 การวิเคราะห์ข้อมูล

รวบรวมข้อมูลจากประโยคที่ผู้เรียนหรือผู้แปลมักแปลผิด แปลคลาดเคลื่อน หรือใช้คำไม่ถูกต้อง นำจัดระบบให้เข้าตามกรอบของการวิจัย 3 ส่วนคือ การแปลบทขยายนาม บทขยายภาคแสดงและส่วนเสริม หลังจากนั้นทำการวิเคราะห์ตามหลักการแปลโดยใช้แนวทาง

การแปลเพื่อความหมายเป็นหลักโดยไม่ยึดกับรูปภาษาต้นทาง เลื่อนนำเสนอเฉพาะลักษณะของการแปลที่เป็นปัญหา พร้อมเสนอแนวทางการแปลที่ถูกต้องตามหลักของการแปล

5. ผลการวิจัย

5.1 การแปลบทขยายนาม

ดังที่ได้กล่าวมาแล้วในแนวคิดทฤษฎีที่เกี่ยวข้อง ในภาษาจีนคำประเภทอื่น ๆ สามารถทำหน้าที่เป็นประธานหรือกรรมได้ เท่ากับทำหน้าที่เสมือนคำนาม ในที่นี้จึงขอใช้คำว่าคำนามแทนที่ไปก่อน คำนามในประโยคทำหน้าที่เป็นประธานหรือกรรมก็ได้ ส่วนบทขยายคำนามหรือที่ใช้ภาษาจีนเรียกว่า 定语 นั้นมีหลายประเภท เช่น นาม สรรพนาม คุณศัพท์ จำนวนกริยา บุพบทวลี อนุประโยค เช่น 国家领导 (ผู้นำประเทศ) 新朋友 (เพื่อนใหม่) 三把雨伞 (ร่ม 3 คัน) 查找的资料 (เอกสารที่ค้นหา) 对我们服务的意见 (ความเห็นที่มีต่อบริการของเรา) 站在门口的人 (คนที่ยืนอยู่ที่ประตู)

ความสัมพันธ์ระหว่างบทขยายนามกับคำนามนั้นมีได้หลายรูปแบบ เช่น แสดงลักษณะ 红花 (ดอกไม้แดง) แสดงสภาพ 水汪汪的眼睛 (ตาสุกสกาเป็นประกาย) แสดงความเป็นเจ้าของ 我的房间 (ห้องของฉัน) แสดงว่ามาจากวัสดุใด 塑料袋 (ถุงพลาสติก) แสดงประโยชน์ใช้สอย 切菜的刀 (มีดที่หั่นผัก) แสดงจำนวน 两本书 (หนังสือ 2 เล่ม) แสดงสถานที่ 桌子上的文具 (เครื่องเขียนบนโต๊ะ) แสดงเวลา 昨天的饭菜 (กับข้าวเมื่อวาน) แสดงเนื้อหา 劳动分工的原则 (หลักแบ่งงานกันทำ) มีลักษณะการอธิบายกัน 我们全体员工 (พวกเราพนักงานทุกคน)

ในเรื่องตำแหน่ง ภาษาจีนวางบทขยายไว้หน้าคำนามซึ่งเป็นคำหลัก ในขณะที่ภาษาไทยวางไว้หลังคำนามซึ่งเป็นคำหลัก ซึ่งการวางบทขยายนามไว้หลังนามในภาษาไทยนี้ทำให้ภาษาไทยมีความกำกวม ในบางครั้งการแปลบทขยายนาม+นาม จากภาษาจีนเป็นภาษาไทย อาจเหมือนกับการแปลประโยค เช่น คำว่า 好天气 คำว่า 好 (ดี) เป็นบทขยาย 天气 (อากาศ) เป็นคำหลัก รวมกันแล้วเป็นนามวลี ซึ่งเมื่อแปลเป็นภาษาไทย แปลว่า “อากาศดี” ไม่ต่างกับการแปลประโยค 天气好。 ซึ่งต้องแปลว่า “อากาศดี” เช่นกัน

การแปลบทขยายนามในภาษาจีนเป็นภาษาไทยนั้นแปลไม่ยาก วิธีที่ใช้บ่อยคือตั้งต้นที่คำนามซึ่งเป็นคำหลักแล้วแปลย้อนขึ้นมา แต่อาจไม่ได้ภาพความคิดที่ตรงกับภาษาจีนโดยสมบูรณ์ ซึ่งในความเป็นจริงแล้วก็เป็นเรื่องที่ทำให้สมบูรณ์ได้ยาก ถาวร ลิกขโกศล อาจารย์ของผู้เขียนเคยยกตัวอย่างกระบวนท่าหนึ่งใน “ฝ่ามือปราบมังกรสิบแปดท่า” ของก๊วยเจ๋งในเรื่อง มังกรหยกมาเป็นตัวอย่างให้ผู้เขียนฟัง กระบวนท่านั้นคือ 飞龙在天 คำว่า 飞 (บิน) ขยายคำว่า 龙 (มังกร) หมายถึงมังกรซึ่งบินอยู่ ชื่อกระบวนทำนี้นี้มีที่มาจากคัมภีร์อี้จิง มีความหมายถึง

สรรพสิ่งอยู่ในช่วงรุ่งเรืองสูงสุด เป็นประโยชน์ต่อชนชั้นสูง อุปมาเหมือนประมุขอยู่ในบัลลังก์ ภาพความคิดที่ผู้อ่านฉบับภาษาจีนได้คือ เมื่อสำแดงกระบวนท่านี้ เกิดอานุภาพรุนแรงเสมือนหนึ่งมังกรบินฉวัดเฉวียนบนท้องฟ้า ไม่เห็นว่ามาอย่างไร เมื่อแปลเป็นภาษาไทย แปลได้ดีที่สุด กระชับที่สุดได้ว่า “มังกรเหินหาว” แต่ก็พบว่ากรณีที่ภาษาไทยวางบทขยายไว้หลังคำหลักก็ทำให้ภาพความคิดที่ได้นั้นยังไม่เท่ากับภาษาจีนอยู่ดี เพราะยังเห็นภาพมังกรตั้งแต่ก่อนจะบินขึ้นท้องฟ้า แทนที่จะเห็นภาพมังกรอยู่บนท้องฟ้าขึ้นมาเลย

การทำให้ภาพความคิดตรงกันโดยสมบูรณ์นั้นอาจเป็นไปได้ยาก สิ่งที่ผู้แปลทำได้คือ ระวังตนไม่ให้ผลแปลบทขยายสลับกับคำหลัก การแปลผิดเช่นนี้พบบ่อยในผู้เรียนระดับต้น ซึ่งยังสับสนเพราะติดอยู่กับไวยากรณ์ภาษาไทย อาจจะมีการแปล 姐姐 (พี่สาว) 的 (ของ) 朋友 (เพื่อน) ผิดเป็น พี่สาวของเพื่อน แทนที่จะแปลว่าเพื่อนของพี่สาว เมื่อผู้เรียนเรียนภาษาจีนมากขึ้นจะไม่ค่อยแปลผิดในลักษณะนี้อีก แต่เมื่อภาษาที่ใช้ยากหรือเนื้อหาเกี่ยวข้องกับวัฒนธรรม ต้องอาศัยความรู้ประกอบ ผู้เขียนก็พบว่าเมื่อผู้แปลผิดอยู่เนื่อง ๆ แม้ในกลุ่มผู้ใช้ภาษาจีนในระดับสูงเอง การแปลผิดเช่นนี้หากจัดประเภทแล้วอยู่ในหมวดการแปลบทขยายนามผิด เช่นเดียวกับการแปลผิดของผู้เรียนระดับต้น ขอยกตัวอย่างประโยคแปลผิดที่ผู้เขียนได้มาจากตัวอย่างจริงในฐานะบรรณานุกรมงานแปล ดังนี้

她今天穿着一件孔雀蓝上衣。ประโยคนี้ผู้แปลแปลว่า “วันนี้หล่อนสวมเสื้อลายนกยูงสีน้ำเงิน” ผู้แปลเริ่มบทกรรมด้วยคำว่า “เสื้อ” ก่อน ซึ่งเป็นวิธีที่ถูกต้อง แต่กลับมาผิดที่คำว่า 孔雀蓝 ที่ขยายเสื้อ เห็นชัดว่าผู้แปลไม่มีแนวคิดเรื่องวิธีการบอกชื่อสี และวิเคราะห์บทขยายผิด พบคำใดมาก่อนแปลเช่นนั้นก่อน เมื่อเห็นคำว่า 孔雀蓝 ซึ่งประกอบด้วย 孔雀 (นกยูง) + 蓝 (น้ำเงิน) ก็สรุปว่าเป็นนกยูงสีน้ำเงิน ซึ่งอันที่จริงแล้วคำว่านกยูงนี้ขยายคำว่าน้ำเงิน เรื่องนี้เป็นเรื่องวิธีการในการบอกสีแบบโบราณ 孔雀蓝 เป็นชื่อสี กำกึ่งระหว่างสีเขียวและสีน้ำเงิน ถ้าให้คนไทยมองสีแล้วบอกว่าเป็นสีอะไร บางคนจะบอกเป็นสีเขียวอมน้ำเงิน บางคนจะบอกเป็นสีน้ำเงินอมเขียว ในไทยเรามีสี “ขนคองนางนกยูง” กับสี “ขนคองนพิราบ” ซึ่งใกล้เคียงกับสีดังกล่าว โดยสีขนคองนางนกยูง ใกล้เคียงกับ 浅孔雀蓝 (น้ำเงินนกยูงอ่อน) ของจีน และสีขนคองนพิราบใกล้เคียงกับสีน้ำเงินนกยูง ประโยคนี้จะแปลเป็น “วันนี้หล่อนสวมเสื้อสีน้ำเงินนกยูง” เพื่อรักษาคำแบบจีนก็ได้ หรือเปลี่ยนเป็นสีขนคองนางนกยูงก็ได้ แต่อาจได้ภาพความคิดเป็นสีที่อ่อนลงกว่าในภาษาจีน หากแปลเป็นสีขนคองนพิราบก็ได้ แต่ผู้อ่านทั่วไปน่าจะไม่เข้าใจ หากผู้แปลไม่ต้องการทำเชิงอรรถให้รุ่งรังเพราะเห็นว่าไม่ใช่เรื่องสำคัญ อาจแปลเป็น “วันนี้หล่อนสวมเสื้อสีเขียวอมน้ำเงิน” ก็ได้

ขอยกตัวอย่างประโยคที่แปลผิดอีกประโยคหนึ่งเพื่อให้เห็นภาพชัดเจน ดังนี้
从汉朝开始，孔孟之道成为统治国家的指导思想。ประโยคนี้ผู้เขียนในฐานะบรรณาธิการพบว่า
ผู้แปลแปลว่า “นับแต่ราชวงศ์ฮั่น หลักคำสอนของขงจื้อและเม้งจื้อแห่งลัทธิเต๋ากลายเป็น
ความคิดชั้นนำของประเทศที่ไปปกครอง” ผู้เขียนรู้สึกงุนงงจึงย้อนไปดูต้นฉบับ พบว่าผู้แปลแปลผิด
หลายจุด จุดที่สำคัญที่สุดคือ 孔孟之道 ซึ่งแปลเป็น “หลักคำสอนของขงจื้อและเม้งจื้อแห่ง
ลัทธิเต๋า” จุดนี้ประกอบด้วยความผิดทั้งหมด 3 ประการ กล่าวคือ 1. เข้าใจความหมายของคำ
ไม่ถูกต้อง ผู้แปลรู้จักศัพท์คำว่า 道 ในความหมายของลัทธิเต๋า แต่ไม่ทราบว่า 道 สามารถใช้
ในความหมายของ “ธรรมวิธี” ของลัทธิขงจื้อได้ 2. สับสนเรื่องบทขยายนามกับคำหลัก เอา
道 ซึ่งเป็นคำหลักไปเป็นบทขยาย 3. ถอดเสียงเป็น “ขงจื้อ” และ “เม้งจื้อ” ซึ่งหากแปลเป็น
จีนกลางต้องถอดเป็น “ขงจื้อและเม้งจื้อ” ถ้าถอดเป็นแบบที่นิยมในสมัยก่อนต้องเป็น “ขงจื้อ
และเม้งจื้อ” ไม่ใช่ “จื้อ” 孔孟之道 นี้อาจแปลเป็น “ธรรมวิธีของขงจื้อและเม้งจื้อ” หรือแปล
ง่ายๆ เป็น “หลักคำสอนของขงจื้อและเม้งจื้อ” โดยจะใช้ว่า “ขงจื้อและเม้งจื้อ” ก็ได้ ประโยค
นี้ยังมีส่วนที่แปลผิดอีกคือ 统治国家 ซึ่งตรงนี้ 统治 เป็นกริยา 国家 เป็นกรรม รวมแล้ว
แปลว่าปกครองประเทศหรือบริหารประเทศ ส่วนนี้มาขยายนามวลี 指导思想 อีกทีหนึ่ง
ผู้แปลแปลเป็น “ประเทศที่ไปปกครอง” ทำให้สับสนว่าไปปกครองประเทศใด ประโยคนี้ควร
แปลเป็น “นับแต่ราชวงศ์ฮั่นเป็นต้นมา ธรรมวิธีแห่งขงจื้อและเม้งจื้อก็ได้กลายเป็นแนวคิดหลัก
ที่ใช้ในการปกครอง ประเทศ” หรือจะใช้แปลเป็น “นับแต่ราชวงศ์ฮั่นเป็นต้นมา หลักคำสอน
ของขงจื้อและเม้งจื้อก็ได้กลายเป็นแนวคิดหลักที่ใช้ในการบริหารประเทศ” ก็ได้

ผู้แปลมือใหม่ต้องฝึกฝนการหาคำนามที่เป็นประธานหรือกรรมให้พบก่อน ปัญหาของ
ผู้แปลมักเกิดกับประโยคที่มีศัพท์ยากหรือมีประเด็นความรู้เฉพาะทางมาเกี่ยวข้อง นอกจากนั้น
มักมีปัญหากการวิเคราะห์ในกรณีที่บทขยายนามเป็นกริยาหรือเป็นบุพบทวลีหรือเป็น
อนุประโยค

โดยปกติเมื่อนำกริยามาขยายคำนาม จะใส่ 的 ไว้ ผู้แปลจะทราบได้ว่ากริยานั้นเป็น
กริยาหรือเป็นบทขยายนาม 订的餐厅 ทราบได้ว่า 订 (จอง) เป็นบทขยายนาม 餐厅 (ร้าน
อาหาร) เพราะมี 的 รวมแล้วแปลว่า ร้านอาหารที่จอง 采纳的意见 ทราบได้ว่า 采纳 (รับ/
นำไปปฏิบัติ) เป็นบทขยายนาม 意见 (ความเห็น) เพราะมี 的 รวมแล้วแปลว่า ความเห็นที่
นำไปปฏิบัติ ซึ่งถ้าไม่มี จะกลายเป็นกริยา+กรรมทันที เช่น 订餐厅 (จองร้านอาหาร) 采纳
意见 (รับความเห็นไปปฏิบัติ)

แต่หากเป็นกริยาสองพยางค์ที่ทำหน้าหน้าที่เป็นนามได้ด้วย ในภาษาจีนไม่จำเป็นต้องใส่ 的 ผู้แปลมักสับสนว่าคำนี้เป็นบทขยายนามหรือเป็นกริยา เช่น 研究题目 เป็นได้ทั้ง

กริยา+กรรม (วิจัย+หัวข้อ) กับบทขยายนาม+นาม (ที่วิจัย+หัวข้อ) จะทราบได้ 研究 ทำหน้าที่กริยาหรือบทขยายนามได้ด้วยการพิจารณาบริบท แต่ผู้แปลที่มีประสบการณ์ไม่มากพออาจสับสนและมีแนวโน้ม “เห็นอะไรก่อนแปลก่อน” ติความบทขยายนามเป็นกริยาโดยละเอียดการพิจารณาคำอื่น ๆ ประกอบ โดยเฉพาะอย่างยิ่งในกรณีที่ประโยคนั้นยาวและมีศัพท์เฉพาะ เช่น 分析研究题目后发现, 逆全球化风潮是当前的热点问题。มีผู้แปลว่า “วิเคราะห์และวิจัยหัวข้อแล้วพบว่า การทวนกระแสโลกาภิวัตน์เป็นประเด็นที่นิยมในปัจจุบัน” ซึ่งก็สื่อความได้พอสมควร แต่ในที่นี้ 研究 น่าจะขยาย 题目 รวมแล้วแปลว่าหัวข้อ (ที่) วิจัย ประโยคนั้นแปลได้ว่า “(หลังจาก) วิเคราะห์หัวข้อวิจัยแล้วพบว่า การทวนกระแสโลกาภิวัตน์เป็นประเด็นที่นิยมในปัจจุบัน”

บุพบทวลีที่ทำหน้าที่เป็นบทขยายนามก็เป็นอีกประเด็นที่ผู้แปลวิเคราะห์ผิด โดยมักติความบุพบทวลีนั้นเป็นกรรมและละเอียดคำช่วยแสดงโครงสร้าง 的 ที่ปรากฏ ลองดูประโยคต่อไป 委员会决定接受关于更换物业公司的建议。ประโยคนั้นแปลว่า “คณะกรรมการตัดสินใจยอมรับข้อเสนอ/คำแนะนำเกี่ยวกับการเปลี่ยนบริษัทนิติบุคคล” ประโยคนี้นี้ผู้เรียนแปลเป็น “คณะกรรมการตัดสินใจยอมรับเกี่ยวกับการเปลี่ยนบริษัทนิติบุคคลที่แนะนำ/เสนอ” จริง ๆ แล้วก็พออ่านรู้เรื่อง แต่ไม่ถูกต้องทีเดียว ผู้แปลแปล 关于 (เกี่ยวกับ) ต่อจาก 接受 (ยอมรับ) แทนที่ตามโครงสร้างภาษาไทย ละเลยคำว่า 的 ที่แสดงให้เห็นว่าบุพบทวลีนี้มาขยายคำนาม 建议 (ข้อเสนอ/คำแนะนำ) ความหมายส่วนที่เหมือนกันคือคณะกรรมการตัดสินใจเห็นชอบในเรื่องการเปลี่ยนบริษัทนิติบุคคลเช่นกัน แต่ประโยคเดิมหมายถึงยอมรับข้อเสนอหรือคำแนะนำเกี่ยวกับการเปลี่ยน เช่น ควรพิจารณาจากเงื่อนไขใดบ้าง ส่วนประโยคที่แปลผิดอาจตีความเพี้ยนไปได้ว่ามีคำแนะนำหรือเสนอจำเพาะเจาะจงลงไปว่าควรเปลี่ยนเป็นบริษัทใด ความหมายไม่ได้เท่ากันจริง ๆ

อนุประโยคที่ทำหน้าที่เป็นบทขยายนาม หากมีบุพบทวลีเป็นส่วนประกอบก็อาจทำให้ผู้แปลวิเคราะห์ผิดได้คล้ายกัน เช่น 我们研究组正在分析对研究质量造成影响的因素。ประโยคนี้นี้เป็นประโยคที่ผู้เขียนแต่งขึ้นเองเพื่อใช้ทดสอบผู้เรียน ลองให้ผู้เรียนทำเครื่องหมายค้นแยกส่วนประกอบของประโยคง่าย ๆ และขีดเส้นใต้ประธาน+กริยา+กรรมของประโยคเพื่อประกอบการวิเคราะห์ ผู้เรียนที่แปลถูกต้องจะแยกเป็น 我们研究组/ 正在分析 /对研究质量造成影响的因素。ประธานคือ 我们研究组 (ทีม/คณะวิจัยของเรา) กริยาคือ (วิเคราะห์) 分析 มีบทขยายภาคแสดงเป็น 正在 (กำลัง) กรรมคือ (ปัจจัย) ซึ่ง มีบทขยายเป็น 对研究质量造成影响 (ที่ส่งผลกระทบต่อคุณภาพการวิจัย) คำแปลคือ “ทีม/คณะวิจัยของกำลังวิเคราะห์ปัจจัยที่ส่งผลกระทบต่อคุณภาพของการวิจัย” ประโยคนี้นี้พบว่าผู้เรียนแปลผิดมาหลายลักษณะ ลักษณะที่

พบบ่อยที่สุดคือ ผู้แปลวิเคราะห์ไวยากรณ์ผิด มอง 分析 กับ 对 ต่อกัน แปลเป็น “วิเคราะห์ต่อ” นอกจากนั้นแปลเรียง ๆ กันไปโดยละเอียดคำว่า 的 (ที่ ของ) กลายเป็น “คณะวิจัยของเรา กำลังวิเคราะห์ต่อคุณภาพการวิจัยที่ส่งผลต่อปัจจัย” มีการเติม “ที่” เข้ามาเอง นอกจากนี้ยังมี การวิเคราะห์ 研究质量 (คุณภาพของการวิจัย) ผิด เป็น “วิจัยคุณภาพ” และมองรวมกันเป็น คำนาม ใส่ “การ” เข้าไป แปลมาเป็น “คณะวิจัยของเรากำลังวิเคราะห์ต่อการวิจัยคุณภาพที่ ทำให้ส่งผลต่อปัจจัย” และอื่น ๆ อีกหลายลักษณะ

ปัญหาของการแปลบทขยายนามผิด ยังพบบ่อยในประโยคที่มีขนาดยาวและซับซ้อน หากบทขยายมีหลายหน่วย คำนามที่เป็นคำหลักมีหน่วยเดียวมักไม่เป็นปัญหา แต่หากบทขยายมีหน่วยเดียว คำหลักมีหลายหน่วย ผู้แปลมักสับสนไม่ทราบว่าขยายนั้นขยาย คำนามคำแรกหรือขยายคำนามทั้งหมด เช่น 持卡者可在指定的商店、餐厅和旅游景点刷卡消费并享受八折优惠。ประโยคนี้นี้ผู้เรียนแปลว่า “ผู้ถือบัตรสามารถรูดบัตรบริโภคในร้านค้าที่กำหนดไว้ ร้านอาหารและสถานที่ท่องเที่ยวพร้อมกับเสพสุขกับส่วนลดยี่สิบเปอร์เซ็นต์” การแปลผิดเกิดขึ้นในลักษณะเดียวกับประโยคที่ 1 ผู้แปลเห็นคำว่า 指定的商店、旅游景点 ก็ตีความว่า 指定 (ที่กำหนดไว้) ขยาย 商店 (ร้านค้า) แยก 餐厅 (ร้านอาหาร) กับ 旅游景点 (สถานที่ท่องเที่ยว) ไปต่างหาก อันที่จริงคำว่า 指定 (ที่กำหนดไว้) นี้เป็นบทขยายคำนามทั้งสามคำ ต้องแปลว่า “ร้านค้า ร้านอาหารและสถานที่ท่องเที่ยวที่กำหนด/ตามที่ระบุ” ซึ่ง 在指定的商店、餐厅和旅游景点 นี้มาทำหน้าที่เป็นบทขยายภาคแสดงของคำว่า 刷卡消费 อีกทีหนึ่ง ผู้แปลไม่ได้แปลผิดในส่วนที่เป็นบทขยายภาคแสดง คือวางไว้หลังกริยา+กรรม ถูกต้องตามหลักภาษาไทยแล้ว แต่แปลผิดในส่วนของบทขยายคำนามซึ่งเป็นส่วนหนึ่งของบทขยายภาคแสดงนั้น นอกจากนั้นมีการเลือกใช้คำแปลที่ไม่เหมาะสมนักคือคำว่า “บริโภค” และ “เสพสุข” คำว่า 消费 พจนานุกรมจีน-ไทยฉบับที่ใช้กันทั่วไปแปลว่าบริโภค คำว่า 享受 พจนานุกรมจีน-ไทยแปลว่าเสวยสุข ซึ่งจริง ๆ แล้วคำแปลตามพจนานุกรมนี้นี้ถูกต้อง แต่เมื่อปรากฏในประโยคเป็น “รูดบัตรบริโภค” กับ “เสพสุขกับส่วนลด” (ซึ่งผู้เรียนได้ปรับจากเสวยสุขในพจนานุกรมมาเป็นเสพสุขแล้ว) ก็ดูเป็นสำนวนที่แปร่งแปลกอยู่มากในภาษาไทย ผู้แปลอาจพิจารณาปรับเป็น “ชำระเงินผ่านบัตร” “ใช้บัตรชำระเงิน” และ “ได้รับส่วนลด” ประโยคนี้อาจแปลได้ว่า “ผู้ถือสามารถชำระเงินผ่านบัตรในร้านค้า ร้านอาหารและสถานที่ท่องเที่ยวที่กำหนดและได้รับส่วนลดยี่สิบเปอร์เซ็นต์”

ในกรณีที่บทขยายนามมีขนาดยาวและซับซ้อนมาก ผู้แปลอาจพิจารณาปรับบทแปลให้เหมาะสมกับวิธีการแสดงออกในภาษาไทยได้ ในกรณีจำเป็น อาจไม่ต้องรักษาโครงสร้างเดิม ถ้าเห็นว่าไม่สะดวกในการสื่อสารกับผู้อ่าน

5.2 การแปลทขยายภาคแสดง

ภาคแสดงของประโยคในภาษาจีนอาจเป็นกริยาหรือคุณศัพท์หรือเป็นคำนามก็ได้ ส่วนบทขยายภาคแสดงหรือ 状语 นั้นมีได้หลายลักษณะ คุณศัพท์ คำบอกเวลา คำบอกสถานที่ บุพบทวลี จำนวนและอื่น ๆ เช่น 很好 (ดีมาก) 常常去 (มักจะไป) 认真学习 (เรียนอย่างตั้งใจ/ตั้งใจเรียน) 规规矩矩地坐着 (นั่งอย่างเรียบร้อย) 中午吃 (กินตอนเที่ยง) 里边坐 (นั่งข้างใน) 向他请教 (ขอคำชี้แนะจากเขา) 在公司开会 (ประชุมที่บริษัท) 面对面说 (พูดกันต่อหน้า) 非常细心地照顾 (ดูแลอย่างเอาใจใส่มาก) 一次讲完 (พูดให้จบในครั้งเดียว) โดยส่วนใหญ่บทขยายภาคแสดงวางไว้หน้าภาคแสดง บางครั้งอาจวางไว้หน้าประธาน ส่วนในภาษาไทยมักวางไว้หลังกรรมหรือส่วนขยายกรรม

ดังตัวอย่างประโยคต่อไปนี้คือ 他很热情地接待我们。(เขาต้อนรับพวกเราอย่างอบอุ่น) 昨天我没来学校。(เมื่อวานฉันไม่ได้มาโรงเรียน) 忽然他对我笑了笑。(ทันใดนั้นเขาก็ยิ้มให้ฉัน) จากประโยคข้างต้น ซึ่งเป็นประโยคในระดับพื้นฐาน มีบทขยายภาคแสดงวางหน้าภาคแสดงหรือหน้าประธาน เวลาแปลเป็นภาษาไทยมักแปลไว้หลังกริยา (+กรรม) ยกเว้นคำบอกเวลาวางไว้หน้าหรือหลังประโยคก็ได้ ส่วนประโยคสุดท้ายนั้น วิเศษณ์ 忽然 ซึ่งทำหน้าที่เป็นบทขยายภาคแสดง สามารถแปลไว้หน้าประธานได้

ประโยคในลักษณะนี้ไม่เป็นปัญหาในการแปลภาษาจีนเป็นภาษาไทยมากนัก เพราะมีโครงสร้างไม่ซับซ้อน แต่จะเป็นปัญหากับผู้เรียนระดับต้นในการแปลภาษาไทยเป็นภาษาจีน เพราะมักเคยชินกับโครงสร้างภาษาไทย แต่เมื่อประโยคยาวขึ้น ซับซ้อนขึ้น หรือใช้คำศัพท์ยากขึ้น ผู้แปลจะสับสนและมีแนวโน้มในการ “เห็นอะไรก่อนแปลก่อน” ทั้งนี้ วิธีการแก้ปัญหา คือ ผู้แปลต้องฝึกตนว่าทันทีที่เห็นประโยคขนาดยาวต้องหาให้ได้ก่อนว่าอะไรคือประธาน (หากมี) จากนั้นหากริยา-กรรม หรือถ้าไม่พบกริยาก็หาคำอื่นที่ทำหน้าที่เป็นภาคแสดง เมื่อได้หน่วยหลักของประโยคแล้วค่อยหาบทขยายอื่น ๆ ที่มาประกอบ ในการแปลให้นำบทขยายภาคแสดงไปไว้ด้านหลัง แต่ถ้าเป็นเวลาสามารถวางไว้หน้าประโยคหรือท้ายประโยคก็ได้

แต่หากเป็นประโยคที่มีความซับซ้อนขึ้นมาอีกระดับ เช่น 这几年来外商投资在促进中国西部经济起了重要作用。ผู้แปลต้องหาประธาน-กริยา-กรรมให้ได้ก่อน ประธานคือ 投资 (การลงทุน) มีบทขยายนามเป็น 外商 (พ่อค้า/นักธุรกิจต่างชาติ) กริยาคือ 起 (ทำให้เกิด) กรรมคือ 作用 (อิทธิพลหรือผลกระทบ) มีบทขยายนามเป็น 重要 (สำคัญ) มีบทขยายภาคแสดงอีกสองแห่งคือ 这几年来 (หลายปีมานี้) เป็นการบอกเวลา และ 在促进中国西部经济 (ในการกระตุ้นเศรษฐกิจภาคตะวันตกของจีน) รวมแล้วคือ “หลายปีมานี้การลงทุนของนักธุรกิจต่างชาติได้มี/ส่งผลอย่างมากในการกระตุ้นเศรษฐกิจภาคตะวันตกของจีน” หรืออาจ

จะนำบทขยายภาคแสดงที่บอกเวลาไปไว้ท้ายประโยคก็ได้ เป็น “การลงทุนของนักธุรกิจต่างชาติได้มี/ส่งผลอย่างมากในการกระตุ้นเศรษฐกิจภาคตะวันตกของจีนในช่วงหลายปีมานี้” จะเห็นได้ว่าเมื่อแปลเป็นภาษาไทยต้องแปลบทขยายภาคแสดงไว้หลังกรรมของประโยค

หรือในประโยค 我公司将在七天内对已收回的电子产品进行恰当处理。ผู้แปลต้องหาประธานของประโยคให้ได้ก่อน ในที่นี้ประธานคือ 公司 (บริษัท) มีบทขยายนามเป็น 我 (ของฉัน ของเรา) กริยานั้นอยู่ห่างจากประธานมากคือคำว่า 进行 (ดำเนินการ) กรรมคือ 处理 (จัดการ) ซึ่งปกติเป็นได้ทั้งกริยาและนาม ในที่นี้เป็นนามทำหน้าที่เป็นกรรม มีบทขยายนามเป็น 恰当 (อย่างเหมาะสม) คือบริษัทเราดำเนินการจัดการอย่างเหมาะสม 将 เป็นกริยาช่วยแปลว่าจะ มีบทขยายภาคแสดงบอกเวลาคือ 在七天内 (ภายในเจ็ดวัน) และมีบทขยายภาคแสดงเป็นบุพบทวลี 对已收回的电子产品 (ต่อผลิตภัณฑ์เครื่องใช้ไฟฟ้า/ผลิตภัณฑ์อิเล็กทรอนิกส์ที่ได้เรียกคืนมา) ผู้แปลต้องแปลเรียงบทขยายภาคแสดงไว้หลังกรรม โดยในส่วนของบทขยายภาคแสดงบอกเวลานั้นวางไว้หน้าประโยคหรือหลังประโยคก็ได้ เมื่อแปลเป็นภาษาไทย แปลได้ว่า “บริษัทเราจะดำเนินการจัดการอย่างเหมาะสมกับสินค้าที่เรียกคืนมาแล้วภายในเจ็ดวัน” ทั้งนี้อาจปรับโครงสร้างไม่ให้พุ่มเพื่อยด้วยการตัดคำว่า “ดำเนินการ” ออก ทำให้ 处理 กลายเป็นกริยา ทั้งนี้อาจย้ายลักษณะ “อย่างเหมาะสม” ไปไว้หลังกรรมได้ เป็น “บริษัทของเราจะจัดการกับสินค้าที่ได้เรียกคืนมาอย่างเหมาะสมภายในเจ็ดวัน”

5.3 การแปลส่วนเสริม

ส่วนเสริมในที่นี้หมายถึง 补语 ซึ่ง Zhen (2017) อธิบายว่าเป็นส่วนที่เพิ่มเติมขยายต่อจากภาคแสดง สามารถแบ่งได้เป็น 6 ประเภทคือ ส่วนเสริมบอกผล ส่วนเสริมบอกทิศทาง ส่วนเสริมบอกความเป็นไปได้ ส่วนเสริมบอกสภาพ ส่วนเสริมบอกระดับ และส่วนเสริมบอกเวลาหรือสถานที่ ในภาษาจีนวางไว้หลังกริยาหรือคุณศัพท์ เสริมให้ทราบว่กริยาหรือคุณศัพท์ ซึ่งทำหน้าที่เป็นภาคแสดงนั้นเป็นอย่างไร ถ้าจะเรียกให้ชัดเจนอาจใช้ว่า “ส่วนเสริม” หรือ “ส่วนเสริมกริยาและคุณศัพท์” แต่โดยมากมักใช้กับกริยา จึงมักแปลกันว่า “ส่วนเสริมกริยา” เช่น 看完 (อ่านจบ) 拿进去 (หยิบเข้าไป) 看得完 (สามารถอ่านจบได้) 走不进去 (เดินเข้าไปไม่ได้) 打扫得干干净净 (ปัดกวาดจนสะอาดสะอาด) 好极了 (ดีที่สุดเลย-ตรงนี้เป็นส่วนเสริมคุณศัพท์) 写于2019年 (เขียนขึ้นเมื่อปี ค.ศ. 2019) 来自曼谷 (มาจากกรุงเทพฯ) 放在包里 (ใส่ไว้ในกระเป๋า) โดยภาพรวม ผู้เขียนพบว่า การแปลส่วนเสริมเป็นภาษาไทยโดยทั่วไปจะมีความสับสนอยู่บ้างระหว่างส่วนเสริมบอกผลกับส่วนเสริมบอกความเป็นไปได้ นอกจากนั้นจะเป็นปัญหาด้านลักษณะของการใช้ภาษา โดยมักแปลตรงจากภาษาจีน ติดกลืนอายภาษาจีน ซึ่งเป็นมากในส่วนเสริมบอกผลและส่วนเสริมบอกทิศทาง บางกรณีส่งผลให้ภาษาไม่รื่น แต่

บางกรณีทำให้ความหมายคลาดเคลื่อน ภาพในจินตนาการของผู้อ่านไม่ตรงกับภาพที่ผู้เขียนต้องการสื่อ

ในการศึกษาวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยจะยกตัวอย่างประโยคที่พบบ่อย ๆ แต่มักมีการแปลที่ฟุ่มเฟือย หรือแปลคลาดเคลื่อนไปจากความเคยชินของชาวไทยไว้ 7 ตัวอย่าง ดังต่อไปนี้

他跑得快。ประโยคนี้ผู้แปลมักแปลว่า “เขาวิ่งได้เร็ว” ซึ่งก็ไม่ได้ผิด แต่ทุกครั้งที่เห็นส่วนเสริมบอกผล ผู้แปลมักแปลคำว่า 得 ในทุกที่ที่ว่า ได้ ทั้ง ๆ ที่หากแปลว่า “เขาวิ่งเร็ว” ก็อาจจะพอแล้ว การพูดว่า “เขาวิ่งได้เร็ว” ในภาษาไทยอาจต้องมีบางสิ่งเป็นปัจจัยเงื่อนไข เช่น “ตั้งแต่ตื่นมาซ้อมทุกวันติดต่อกันหนึ่งสัปดาห์ เขาก็วิ่งได้เร็วขึ้น” ในขณะที่ภาษาจีนบอกเพียงผลของของการวิ่งทั่ว ๆ ไป จริง ๆ แล้วไม่จำเป็นต้องแปลว่า “ได้” ในภาษาไทย

他唱歌唱得很好听。ประโยคนี้ประกอบด้วย ประธาน+กริยา+กรรม+กริยา+得+ผล ผู้แปลมักแปลว่า “เขาร้องเพลงร้องได้เพราะมาก” ตรงตัวตามภาษาจีนทุกคำ ซึ่งไม่จำเป็นในภาษาไทย แปลเพียงว่า “เขาร้องเพลงเพราะ (มาก)” ก็พอ คำว่า “มาก” นั้นก็อาจไม่จำเป็นต้องแปลก็ได้ ถ้าไม่มีการเน้นในประโยค ตรงนี้มีลักษณะอย่างเดียวกับ 我很好。ที่ผู้เรียนนิยมแปลว่า “ฉันสบายดีมาก” เพราะเห็นคำว่า 很 (มาก) ซึ่งในการถามตอบในชีวิตจริง เมื่อมีคนถามว่า “สบายดีไหม” เราจะตอบเพียงว่า “สบายดี” เท่านั้น ปัญหาของผู้เรียนภาษาจีนระดับต้นคือมักเอาไวยากรณ์ไทยไปแปลภาษาจีน ประโยค “เขาร้องเพลงเพราะ” จะแปลเป็น 他唱歌好听。หรือในการถามตอบภาษาจีน ก็จะตอบเช่นนี้ ซึ่งผิดหลักไวยากรณ์จีน แต่เมื่อผู้เรียนเรียนถึงระดับสูงขึ้น เข้าถึงภาษาจีนลึกซึ้งขึ้น ใช้ภาษาจีนได้ดีขึ้น ก็จะไม่แปลไทยเป็นจีนหรือใช้ภาษาจีนผิดพลาดเช่นนี้อีก แต่เกิดปัญหาใหม่คือเมื่อต้องแปลจีนเป็นไทยก็จะกลับเอาไวยากรณ์ภาษาจีนมาใช้กับภาษาไทยตรง ๆ

他普通话说得很流利。ประโยคนี้ประกอบด้วย ประธาน+กรรม+กริยา+得+ผล อันที่จริงโครงสร้างเดียวกับประโยคที่ 2 แต่ละกริยาตัวแรก ผู้แปลมักแปลว่า “เขาภาษาจีนกลางพูดได้คล่องมาก” ตรงตัว หรืออย่างดีหน่อยก็แปลงเป็น “ภาษาจีนกลางของเขาพูดได้คล่องมาก” อันที่จริงผู้ที่ทำกริยา “พูด” คือ “เขา” ไม่ใช่ภาษาจีนกลาง แปลเป็นภาษาไทยว่า “เขาพูดภาษาจีนคล่องมาก” ก็เพียงพอแล้ว ตัดคำว่า “ได้” ซึ่งไม่จำเป็นทิ้งไป และกลับประโยคให้เป็นโครงสร้างไวยากรณ์แบบไทยคือบอกผลของการกระทำไว้หลังกรรม

我妹妹长得很漂亮。ภาษาไทยไม่มีการใช้ในลักษณะนี้ การแปลประโยคนี้เมื่อผู้แปลแปลภาษาจีนเป็นภาษาไทยตรงตัวจะทำให้ผู้อ่านชาวไทยรู้สึกผิดปกตินั่นที่ ภาษาจีนใช้คำว่า 长 (เติบโต) แล้วตามด้วย 得 กับผลเพื่อบอกว่าสิ่งมีชีวิต เช่น คน สัตว์ พืช มีรูปร่างหน้าตาหรือลักษณะอย่างไร ประโยคลักษณะนี้มีผู้แปลตรงจากภาษาจีนเป็น “น้องสาวฉันโตมาสวยมาก”

ซึ่งความหมายจะเคลื่อนไปจากภาษาจีน ซึ่งไม่ได้มีความหมายเปรียบเทียบต่อนเด็กต่อนโต แต่อย่างใด ประโยคนี้แปลว่า “น้องสาวฉันหน้าตาสะสวย” หรือ “น้องสาวฉันสวย (มาก)” ก็พอ ประโยคอื่นในลักษณะนี้ก็เช่นกัน 他长得很高。แปลว่า “เขามีรูปร่างสูง” “เขาสูง (มาก)” ไม่ใช่ “เขาโตมาสูงมาก”

这一桌子饭菜你吃得完吗? ประโยคนี้แปลได้ว่า “อาหาร/กับข้าวทั้งโต๊ะนี้คุณกินไหว/กินหมดหรือ” ส่วนเสริมกริยานี้ไม่ใช่ส่วนเสริมบอกผล แต่เป็นส่วนเสริมบอกความเป็นไปได้ ยิ่งไม่สมควรแปลว่า “กินได้หมด” เช่น แปลว่า “อาหารทั้งโต๊ะนี้คุณกินได้หมดหรือ” เพราะความหมายอาจจะเพี้ยน ทำให้ผู้อ่านบางส่วนตีความเป็นกินได้หรือไม่ได้เพราะแพ้หรือไม่แพ้ ชอบหรือไม่ชอบ มีข้อห้ามอะไรหรือไม่

那两本杂志我已经收起来了。ประโยคนี้เป็นเรื่องของส่วนเสริมกริยาบอกทิศทาง 收 (รับ เก็บ) + 起来 (ขึ้นมา) ผู้แปลมักแปลตรงตัวเป็น “นิตยสารสองเล่มนั้นฉันเก็บขึ้นมาแล้ว” ซึ่งทำให้ผู้อ่านจินตนาการว่าสิ่งที่ “เก็บขึ้นมา” นั้นตกลงกับพื้น แต่ในภาษาจีน ใช้หลังกริยา โดยมีความหมายได้หลายแบบ แบบที่ 1 คือแสดงทิศทางขึ้น เช่น 站起来 (ลุกขึ้นมา) แบบที่ 2 แสดงว่าเรื่องหรือสภาพการณ์เริ่มต้นขึ้นและดำเนินต่อเนื่อง เช่น 大笑起来 (หัวเราะขึ้นมา) แบบที่ 3 แสดงว่าเรียบร้อยแล้ว หรือบรรลุวัตถุประสงค์แล้ว เช่น 想起来 (คิดออก นึกได้) แบบที่ 4 แสดงการประมาณการหรือพุ่งไปที่ด้านใดด้านหนึ่ง เช่น 看起来 (เห็นที) ประโยคนี้ต้องแปลว่า “นิตยสารสองเล่มนั้นฉันเก็บไว้แล้ว” อนึ่ง ความหมายของ 收 คือการเก็บรักษาหรือรับไว้ แต่ไม่ใช่เก็บของที่อยู่ข้างล่างซึ่งเรียกว่า 捡 ผู้แปลส่วนหนึ่งจำความหมายของ 收 ว่าเก็บ แต่สับสนกับคำว่าเก็บของที่อยู่ข้างล่าง เมื่อเห็นคำว่า 起来 ก็แปลตรงตัวว่า “ขึ้นมา” ทำให้แปลประโยคผิดไป

你走过来，别在那儿站着。ประโยคนี้มีปัญหาที่คำว่า 过来 ซึ่งไม่มีคำแปลในภาษาไทย ผู้แปลไม่ทราบจะเลือกใช้คำใดดี บางคนแปลโดยตีความว่า แปลว่า “ข้าม” จึงแปลว่า “คุณเดินข้ามมา ออย้ายที่นั่น” บางคนแปลว่า “คุณเดินเข้ามา ออย้ายตรงนั้น” คำแปลทั้งสองนี้พอเข้าใจได้ แต่อาจทำให้ผู้อ่านจินตนาการคลาดเคลื่อนว่า “ตรงนั้น” “ที่นั่น” อยู่อีกฝั่งน้ำหรือฟากถนนกับผู้พูด หรืออยู่ข้างนอก ในขณะที่ผู้พูดอยู่ข้างใน อันที่จริง 过来 ในประโยคนี้แสดงเพียงว่ามายังทิศทางที่ผู้พูดอยู่เท่านั้น ประโยคนี้แปลได้ว่า “คุณเดินมานี้ ออย้ายอยู่ตรงนั้น” ในภาษาจีนมีการใช้เป็นส่วนเสริมกริยา 4 แบบ แบบที่ 1 ตรงกับแบบที่ปรากฏในประโยคนี้ คือแสดงว่ามายังทิศทางที่ตนอยู่ แบบที่ 2 แสดงว่าประจันหน้ากับผู้พูด เช่น 转过头来 (หันหน้ามา) แบบที่ 3 แสดงว่ากลับไปสู่สภาพเดิม เช่น 醒悟过来 (ได้สติขึ้นมา) และแบบที่ 4 แสดงว่ามีเวลาหรือมีความสามารถเพียงพอ ที่จะทำ มักใช้คู่กับ เช่น 干得过来 (ทำได้)

จะเห็นได้ว่าการแปลส่วนเสริมกริยาให้ถูกต้อง ต้องแม่นยำในการวิเคราะห์ ถ้าผู้แปลไม่แน่ใจว่าส่วนเสริมนั้นมีความหมายอย่างไรได้บ้างต้องเปิดตำราไวยากรณ์หรือพจนานุกรมประกอบการตีความ นอกจากนี้ยังต้องระมัดระวังเรื่องการใช้ภาษาเล็ก ๆ น้อย ๆ ที่ทำให้ตีความต่างไปจากต้นฉบับ ไม่พึงแปลตรง ๆ จากภาษาจีนเป็นภาษาไทยเพราะภาพความคิดที่เกิดขึ้นนั้นต่างกัน

6. สรุปผลการศึกษา

จากที่ได้นำเสนอผลการศึกษามาข้างต้น เห็นได้ว่าปัญหาการแปลประโยคที่มีบทขยายนาม บทขยายภาคแสดงและส่วนเสริมภาษาจีนเป็นภาษาไทยมีดังนี้

1. ผู้แปลยึดติดกับไวยากรณ์ภาษาไทย มีแนวโน้มที่จะไม่วิเคราะห์โครงสร้างไวยากรณ์ของต้นฉบับให้ชัดเจนว่าส่วนใดเป็นหน่วยหลัก ส่วนใดเป็นบทขยาย ในบางครั้ง อิทธิพลของไวยากรณ์ไทยก็ส่งผลทำให้วิเคราะห์ต้นฉบับผิดพลาด มีแนวโน้ม “เห็นอะไรก่อนแปลก่อน” ในกรณีที่บทขยายซับซ้อน ปรากฏหลายหน่วยพร้อมกัน หรือใช้ศัพท์ยาก ปัญหาการแปลผิดจะมากขึ้นอีกเพราะผู้แปลเกิดความสับสนว่าส่วนใดขยายส่วนใดบ้าง โดยเฉพาะในกรณีที่บทขยายมีส่วนเดียวแต่หน่วยหลักมีมากกว่าหนึ่งหน่วย

2. ในกรณีการแปลส่วนเสริม ผู้แปลมักมีปัญหาด้านการวิเคราะห์ว่าส่วนเสริมนั้นเป็นส่วนเสริมประเภทใด และมีความหมายอย่างไร

3. ปัญหาใหญ่ในการแปลบทขยายและส่วนเสริมทุกประเภท คือการแปลตรงจากภาษาจีน โดยไม่ระมัดระวังว่าถ้อยคำภาษาไทยที่ดูเฟิ่น ๆ มีรูปภาษาตรงกับภาษาจีนนั้นมิได้มีความหมายตรงกับต้นฉบับ ทำให้ความหมายในภาษาฉบับแปลนั้นคลาดเคลื่อนไปได้มาก

ผู้วิจัยเห็นว่าวิธีการจัดการกับปัญหาการแปลบทขยายและส่วนเสริมจากภาษาจีนเป็นภาษาไทยสามารถกระทำได้โดยใช้แนวคิดเกี่ยวกับขั้นตอนการแปลที่กระทำต่อความหมายใน 3 ขั้นตอนที่ได้กล่าวไว้ในบททวนวรรณกรรมเข้ามาช่วยคือ เข้าใจความหมาย-แยกความหมายออกจากภาษา-กล่าวความหมายซ้ำเป็นอีกภาษาหนึ่ง ซึ่งเป็นขั้นตอนที่เข้าใจง่ายและสามารถยึดเป็นหลักในการดำเนินงาน เพราะทำให้ไม่หลงแปลผิด แปลคลาดเคลื่อนหรือกระทำเกินหน้าที่ของผู้แปล ทั้งนี้ผู้แปลจะมีทักษะการแปลภาษาจีนเป็นภาษาไทยที่ดีต้องอาศัย 3 เรื่องดังต่อไปนี้คือ

1. พัฒนาพื้นฐานทางไวยากรณ์ของตนให้ดีขึ้น 2 ภาษาเพราะเป็นปัจจัยสำคัญที่จะใช้ในการวิเคราะห์ต้นฉบับ

2. ฝึกฝนการวิเคราะห์และส่วนประกอบต่าง ๆ ของประโยคในต้นฉบับ ทั้งนี้ในการค้นคว้าพจนานุกรมต้องเข้าใจความหมายที่แท้ที่อยู่เบื้องหลังถ้อยคำที่ใช้ในภาษา ไม่ยึดติดกับรูปภาษาที่ปรากฏ

3. ฝึกการถ่ายทอดความหมายโดย “ผละ” ออกจากภาษาต้นทางให้ได้ เรียบเรียงเป็นภาษาที่สื่อความในฉบับแปล

โดยสรุปแล้ว ขั้นตอนในการแปลบทขยายและส่วนเสริมจากภาษาจีนเป็นภาษาไทย ต้องทำให้ได้ถึงขั้น “เข้าถึงความหมาย-สลายโครงสร้าง-จัดวางตามหลักภาษาไทย” จึงจะสามารถถ่ายทอดความหมายจากต้นฉบับภาษาจีนสู่ฉบับแปลภาษาไทยได้สมบูรณ์หรือใกล้เคียงกับความสมบูรณ์

เอกสารอ้างอิง

- ธีรวัฒน์ ธีรพจน์. (2555). การใช้ตัวแบบโครงสร้างมูลฐานของเหตุการณ์กับการสอนส่วนเสริมบอกผลในภาษาจีน. *วารสารจีนวิทยา*, 6(1), 177-201.
- ธีรวัฒน์ ธีรพจน์. (2557). การศึกษาการเลือกใช้คำภาษาไทยเพื่อเทียบเคียงความหมายกับส่วนเสริมกริยาบอกผลในภาษาจีนกลาง. *วารสารจีนวิทยา*, 8(1), 123-150.
- ธีรวัฒน์ ธีรพจน์. (2563). การศึกษาวิเคราะห์คุณลักษณะของหน่วยสร้างกริยา-ผลเพื่อการสอนภาษาจีนในฐานะภาษาต่างประเทศ. *วารสารภาษาและภาษาศาสตร์*, 38(1), 61-81.
- วรรณภา แสงอร่ามเรือง. (2563). *ทฤษฎีและหลักการแปล*. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- สุพรรณิ ปิ่นมณี. (2562). *แปลผิด แปลถูก คัมภีร์การแปลยุคใหม่*. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- Zhen, M. (2017). *A concise practical Chinese grammar course*. Beijing, China: Peking University Press.